

Přežila rodina Nassau?

Pokračování ze str. 1

O již zmiňované rodině Nassau jsme se chtěli dovědět něco víc, a proto jsme pátrali v centrální databázi obětí holocaustu („the Central Databáze of Shoah Victims' Names“). Zjistili jsme, že 4. dubna 1942 byla celá rodina deportována transportem Ah z Brna do Terezína. V té době prožívala Eva

krásných 15 let a už poznala, jak může být život krutý. Ale Terezín nebyla jejich poslední zastávka. Dne 19. října 1944 byla rodina přemístěna transportem Es z Terezína do Osvětimi, kde poté, krátce před koncem války, všichni členové rodiny zahynuli. Dne 19. dubna byli prohlášeni za mrtvé.

Text: Holbová, Bravanská, Nová

Průběh transportu našich židovských rodin z Brna do Terezína

Čerpal jsem z Terezínské pamětní knihy. V Terezínské knize je celková bilance zemřelých a osvobozených osob z každého transportu do Terezína a datum narození všech odtransportovaných osob do Terezína, z čehož se daly také vyčíst jednotlivé věkové tabulky transportů. Sledovat věk zařazených lidí je zajímavé také proto, že každá věková skupina vnímala deportaci jiným způsobem, jinak se jí dotýkala. Odjezd do Terezína nebyl pro mládež takovým hlubokým otřesem jako pro dospělé, kteří ztratili veškerý majetek a úspory, svou jistotu a hlavně měli strach o své blízké, o své děti. Dospělí se nejdříve cítili bezmocnější než jejich děti. Děti a mladí lidé většinou prožili svoji krizi už dávno před deportací, když se jich začali stranit jejich nežidovští kamarádi, když nesměli navštěvovat školu, když si nemohli hrát v parku a trávit svůj volný čas jako dříve.

Dále jsou v Terezínské pamětní knize u jmen uvedeny další transporty na východ, do kterých byli terezínští vězni zařazováni, takže bylo možné zjistit, kam odjela většina židů přichozích do Terezína brněnskými ransporty.

Transport Ah z Brna do Terezína dne 4. dubna 1942

Celková bilance:
943 osob zahynulo, 57 osob bylo osvobozeno.

Složení transportu:

V tomto transportu byli brněnští židé v menšině, necelých šest set zařazených pocházelo z jiných měst a vesnic. **Do tohoto transportu bylo zařazeno i 7 osob z Chrlce a mezi nimi byli rodiče a Eva Nassau.**

TRANSPORTY ŽIDOVSKÝCH OBČANŮ Z BRNA

Z Brna bylo vypraveno celkem 12 transportních vlaků, které odvezly celkem 10057 osob. Konce války se dočkalo pouze 702 z nich (počty transportovaných osob a osob přeživších byly čerpány z údajů ŽOB).

Transporty měly následující písmenná označení: F, G, K, U, Ac, Ad, Ae, Af, Ah, Ai, Aaa, Dg. První z nich odjžděl 16. listopadu 1941 a poslední 8. dubna 1942.

(Naše modřické židovské rodiny byly zařazeny do posledních transportů krátce po sobě. Pan W.Pollak odjel 23. března a rodina Nassau krátce po něm 4.dubna 1942).

Po této vlně následoval 27. května 1942 transport většiny pracovníků brněnské židovské obce. V červenci 1943 odjel poslední brněnský transport menšího rozsahu, kam byly zařazeny už také první osoby definované jako židovští míšenci. Tito lidé byli společně s osobami ze smíšených manželství nadále deportováni po menších skupinách pravidelnými vlaky do Prahy, kde byli zařazováni do větších transportů směřujících do Terezína. Poslední skupinu tvoří osoby povolane v létě a na podzim 1944 do pražského pracovního tábora Hagibor odkud odcházeli do Terezína v prvním čtvrtletí 1945.

První transport měl označení F jako fragment. Tímto písmenem „F“ byl označen transport, který odjžděl 16. 11. 1941 přímo z Brna do ghetta v běloruském Minsku. Osvobození se dožilo jen 13 vězňů. Transportem F bylo odvečeno 1000 osob. Cesta transportu z Brna do Minska trvala 5 dnů, protože vlak musel dávat přednost vlakům vezoucím vojáky na frontu, zásobování apod. Z protektorátu vyjeli normálními vagony, do tzv. dobytčáků přisedali teprve na hranici v Brestu Litevském.

Zpracovala Kateřina Jelínková

Obrázek dodali: Vetterová, Slaná

Historie pevnosti Terezín

Terezín byl založen v roce 1780 Josefem II. Tato pevnost byla pojmenována po jeho matce Marii Terezií.

Po německé okupaci Československa, nacisté brzy poznali výhody, které jim terezínská pevnost poskytovala.

10. června 1940 získalo vězňici v Malé pevnosti gestapo a zřídilo zde vězení pro politické vězně. Byla zde vězněna i Milada Horáková. Kruté mučení a věznění v Malé pevnosti přežila, aby po zatčení komunisty v roce 1950 byla odsouzena k trestu smrti a dlouhé minuty umírala na popravišti.

24. listopadu 1941 bylo v Hlavní pevnosti zřízeno židovské ghetto. Nejednalo se o vyhlazovací tábor. Někdo byl ihned přesunut a někdo zde vydržel pár měsíců. Do Terezína byly transportovány i dvě modřické židovské rodiny Nassau a Pollak. **Rodina Nassau byla před koncem války transportována do Osvětimi a pan Pollak v Terezíně zemřel na tuberkulózu.**

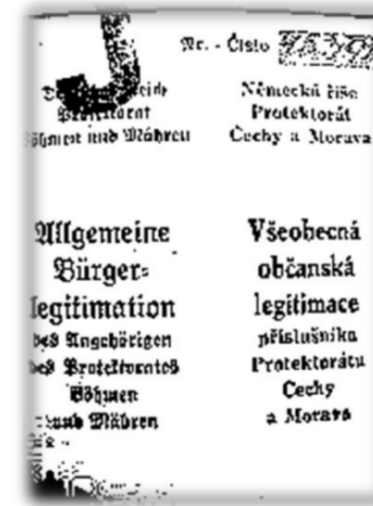
Zdroje: http://cs.wikipedia.org/wiki/Koncentra%C4%8Dn%C3%AD_r%C3%A1bor_Terez%C3%ADn
<http://www.google.cz/imgres?sa=X&hl=cs&biv=1440&bih=761&tbm=isch&itmid=4e24-Ok-vr4PIM%3A&imgrefurl=http%3A%2F%2Fwww.ceskatelevize.cz%2Fci24%2Fdomac%2F259968-izraelci-ocenili-dalsiho-cecha-do-terezinskeho-ghetta-pasoval-jidlo%2F&docid=FyGQOL7trunfoM&imgurl=http%3A%2F%2Fimg.ct24.cz%2Fcache%2F616411%2Farticle%2F55%2F5408%2F540737.jpg%253F1390831145&w=616&h=409&ei=17EpU93MCqj4A4SiooH4CQ&zoom=1&ved=0CHIEIQcMFO&iact=rc&dur=328&page=5&start=82&ndsp=23>
Text: T.Hrdlička

Vylučování Židů z veřejného života

V rámci tzv. arizace židovského majetku museli Židé přihlásit veškerý svůj majetek, počínaje uměleckými předměty, šperky, nemovitostmi, bankovními konty apod. Tento majetek byl zabaven a využití ve prospěch Říše a nacistických pohlavárů.

Židé byli vyháněni ze svých domů a bytů, často museli žít i po více rodinách na malém prostoru.

Vládní nařízení z října 1939 umožnilo propuštění židů ze zaměstnání bez nároku na náhradu. Židé podléhali pracovní povinnosti, neměli nárok ani na placenou dovolenou, neplatila pro ně ustanovení o ochraně práce a o omezení pracovní doby.

Židovské děti byly vyloučeny z německých a českých soukromých škol. Od července 1942 bylo zakázáno vyučování i v židovských školách. Avšak i přes zákaz byla pro židovské děti tajně organizována školní výuka.

Od března 1940 byly občanské průkazy Židů označeny písmenem "J".

Od 1. září 1941 museli Židé starší 6 let opouštět svůj byt pouze ze žlutou šesticípou hvězdou viditelně umístěnou na oděvu s nápisem "Jude".

Za porušení jakéhokoliv z těchto nařízení byli těžce trestáni.

Text: D.Habl

ZPRÁVA O TOM, JAK BYLY ORGANIZOVÁNY DEPORTACE ŽIDŮ

Deportace Židů byly na území protektorátu organizovány podle jednotlivých krajů. Na počátku stálo vždy sestavení transportní listiny z údajů kartotéky, jež byla vytvořena na základě nových registračních listin. Předvoláním do transportu potom začalo vždy několik následujících dní horečných příprav, vyřizování a chystání. S obsílkou do transportu dostal každý předvolaný transportní čísla pro sebe a svoji rodinu. Na obci si musel vyzvednout množství návodů, informací, pokynů, vysvětlivek a dotazníků k vyplnění. Pokyny obsahovaly, kdo a kam se má dostavit, co si mají jednotlivci do té doby připravit a co si musí přinést s sebou na místo předvolání. Ve výčtu nechyběly osobní průkazy, peněžní hotovost, cenné papíry, pojistky, zbylé potravinové listky,

prohlášení o majetku či klíče od bytu. V určený den a hodinu se měli předvolaní dostavit na předem určené místo, tedy shromaždiště, které bylo v Brně zřízeno v budově školy na Merhautově ulici č. 37. Jména těch, kteří chyběli, museli pracovníci obce okamžitě hlásit na gestapu či protektorátní policii, aby se po nich mohlo rozběhnout pátrání. Deportovaní museli dále potvrdit podpisem, že veškerý majetek zanechávají ve prospěch Vystěhovaleckého fondu. Osobní dokumenty byly označeny rázítkem „evakuován“ či „ghettoizován“. Celá tato procedura zabrala při obvyklém počtu 1000 osob v jednom transportu zpravidla pouhé tři dny.

Zpracovala Kateřina Jelínková

TEREZÍN

Tento sběrný a průchozí tábor byl určen nejprve pro Židy z tehdejšího Protektorátu Čechy a Morava, později také z Německa, Rakouska, Nizozemska, Dánska a Slovenska. Je třeba podotknout, že Terezínské ghetto bylo opravdu pouze sběrné nebo průchozí, ale v žádném případě ne likvidační.

Po příjezdu do ghetta byl transport nejprve umístěn v tzv. šlojse, budově, kde byly Židům odebrány všechny zakázané věci. Lidé tu byli nuceni žít v hromadných ubikacích na trojpatrových palandách z nehoblovaných prken. Mezi největší problémy těchto ubytovaných byl hmyz. Vši, blechy a štenice byly všude, neboť slovo hygiena tady nemělo svůj význam. Chudá strava a hlad byly v Terezíně na denním pořádku. K snídaní se dostávala náhražková káva,

k obědu řídká pohanková nebo kroupová polévka a k večeři suchý chléb.

Ani Terezín, i když nebyl klasickým vyhlazovacím táborem, se nevyhnul mnoha úmrtím. Od září 1942 byla mrtvá těla spalována v nově postaveném krematoriu. V listopadu 1944 bylo skupině vězňů přikázáno naházet 22 000 uren do Ohře, 3000 uren bylo potom zakopáno u litoměřického koncentračního tábora.

Text: G.Matýšková, J.Šiška

Zdroje: www.holocaust.cz, www.vedem-terezin.cz/
http://www.moderni-dejiny.cz/PublicFiles/UserFiles/Image/Methodika05_CSR_1938-1945/800x800_terezin.jpg

Zdroj: T.Klementová, Diplomová práce 2010, Poslední nástupiště.

Brněnské transporty židů v letech 1941-1945, 106 str.

Omezování práv Židů v Česko-Slovenské republice a v Protektorátu Čechy a Morava v letech 1939-1941. Vybrané zákazy a nařízení

Úplný počet všech protizidovských nařízení lze jen těžko spočítat, neboť byly vydávány různými institucemi, od vlády přes jednotlivá ministerstva po obecní úřady apod. Lze však konstatovat, že jejich počet dosáhl několika set.

Zákazy a nařízení Židů nastolené v r. 1939

- V činné státní službě nesmějí být zaměstnáni osoby židovského původu
- Zákaz výkonu profese židovským advokátům
- Zákaz pracovat ve školách
- Zákaz výkonu lékařských prací
- Zákaz výuky židovských dětí na německých obecných a středních školách
- Zákaz návštěv vybraných veřejných místností
- Zákaz vstupu Židů na městské plovárny a veřejná koupaliště
- V nemocnicích, sanatoriích a chudobincích nesmí Židé požívat stejné místnosti s kultivovanými lidmi
- Zákaz přístupu Židů do německých vysokých škol
- Zákaz vycházení po 20. hodině
- Možnost propustit zaměstnané Židy k prvním v měsíci bez udání důvodu
- Židé vyloučení ze všech spolků
- Židé nesmějí navštěvovat sportovní hřiště ani jako diváci

Zákazy a nařízení zavedené v r. 1940

- Židům zakázány návštěvy divadel a kin
- Zákaz přístupu a pobytu Židů ve všech veřejných sadech a zahradách v Praze
- Zákaz používání nájemních aut Židy
- Zákaz jízdy Židů na parnicích
- Židům zakázán přístup do všech městských lesů v pražském obvodu
- Omezení dopravy v tramvajích. Židé smí jezdit jen posledním vozem soupravy.
- Nařízení o pronajímání volněných židovských bytů Němcům
- Židům zakázáno měnit bydliště a opouštět jeho obvod
- Židům zakázán přístup do některých ulic v centru Prahy

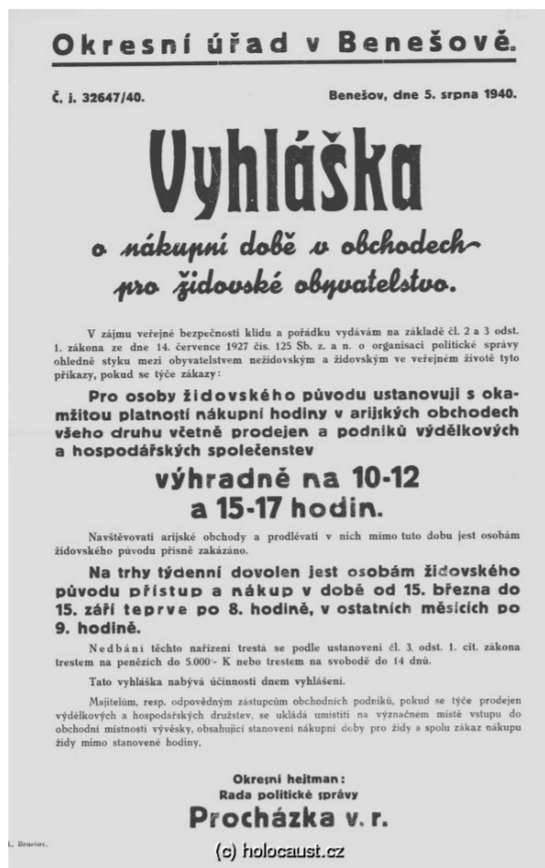
Zákazy a zařízení nastoleny v r. 1941

- Židům sebrány telefony
- Židům je přikázáno odevzdat řídicíské průkazy
- Židům je zakázáno navštěvovat autoškoly
- Židé jsou povinni vrátit rybářské lístky
- Židé nesmí dostávat poukázky na šaty
- Zpětný zákaz manželství i mimomanželského styku mezi Židy a říšskými státními příslušníky
- Židům odebrány příděly luštěníin
- Zákaz opustit bez policejního povolení obvod i obec
- Všem Židům od 6 let věku nařízená povinnost viditelného označení žlutou židovskou hvězdou

- Zákaz vstupu Židů do veřejných knihoven
- Zákaz veřejného provozování nebo reprodukování hudby židovských autorů
- Zákaz poskytnout Židům ovoce a cukrovinky
- Zákaz prodat nebo darovat Židům ryby, drůbež nebo zvěřinu
- Židé ztrácejí nárok na plat v době nemoci, na nemocenské příplatky, na rodinné příplatky
- Židé ztrácejí nárok na placenou dovolenou
- Židé smí být zaměstnáni pouze ve skupinách, odděleně od ostatních zaměstnanců
- Židé nesmí být vyučeni v oboru

Text vybrala: A. Hungrová

Terezín Osvětim

Na podzim 1944 bylo vypraveno 11 transportů s cílem Osvětim – Birkenau, kterými odjelo 18 402 osob. Vytouženého konce války se ale dožilo pouze 1574 z nich. Byly to transporty Ek - Ev. Každý obvykle s 1500 až 1600 lidmi. První a poslední dva transporty Ek, Et a Ev byly početně silnější.

Na podzim 1944 do vypravování transportů zasáhla SS mnohem razantněji, než bylo dříve zvykem. Nejen komandatura, ale především Ernst Möhs, odvelený do Terezína na několik měsíců z Eichmannova referátu v berlínské centrále gestapa. Tentokrát byla konkrétně jmenovitě určena nezvykle velká část zařazených. Jednalo se o současně i bývalé členy židovské Rady starších, činovníky židovské správy ghetta, bývalé funkcionáře židovských organizací v Československu, Německa a Rakouska, bývalí důstojníci, významní vynálezci a jině z různých hledisek nepohodlné prominentní osoby z politického, společenského a hospodářského života. Důvodů pro vypravení tak veliké série transportů do Osvětimi bylo několik, například naléhavá potřeba židovské pracovní síly, což se týká především transportů Ek, El a Em, ostatní transporty měly za cíl dopravit co nejvíce terezínských vězňů do osvětimské továrny na smrt **Transportem Es z 19. října 1944 odjeli příslušníci rodiny Nassau , otec, maminka i Eva spolu s ostatními vězni z Terezína, jichž bylo celkem 1500 a mezi nimi bylo 86 osob z brněnských transport-tří z nich byli Nassau. Na práci bylo vyřazeno 250 mužů, o počtu žen opět nemáme informace.**

VYDAVATEL: ZŠ Modřice

Šéfredaktor: A. Grünwaldová

Redaktor: M. Sixtová

Graf. úprava: T. Korbička, Slaná, Vetterová

Autor textu: Hungrová, Jelínková, Matýsková, Šiška, Holubová, Bravanská, Hrdlička, Nová, Hablt

Úprava textu: J. Havlíčková

Foto: Voleský, Grünwaldová

Názory: pište na: alzbetagrundwaldova@seznam.cz

ZŠ MODŘICE
IX. třída
2013/2014

MODŘICKÉ LISTY

MĚSTO MODŘICE

ZVLÁŠTNÍ VYDÁNÍ HOLOCAUST

OSUDY ŽIDOVSKÝCH RODIN V MODŘICÍCH

Cesta pana Wilhelma Pollaka do Terezína

Pan Wilhelm Pollak byl židovský obchodník a žil v Modřicích na rohu Benešovy a Komenského ulice č.276 v bytě nad svým obchodem se smíšeným zbožím. Narodil se 20. února 1869 pravděpodobně v Brně. Byl židovského původu jako většina obchodníků a patřil k době situovaným občanům městečka. V archivních materiálech OA Rajhrad jsme zjistili, že se přistěhoval do Modřic v roce 1901, je zde zapsán jako mosaisch. Podle pamětníků byl pan Pollak člověk velmi přátelský a rádi k němu chodili nakupovat. Dost často se k němu na byt hlásili jeho příbuzní, o nichž ovšem nemáme žádné zprávy.

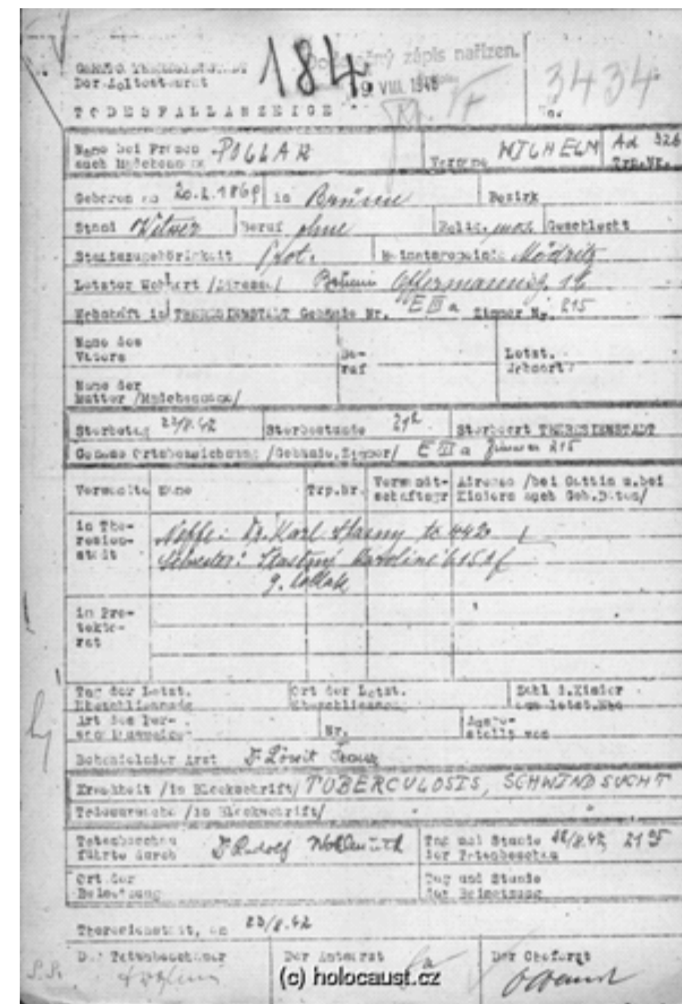
Pan Pollak v době války byl již starší člověk a domníváme se, že se odstěhoval z Modřic do židovského domu pro přestárlé v Brně. Odsud totiž bylo transportováno asi 15 starších lidí stejným transportem jako pan Wilhelm Pollak.

Tento transport odjel z Brna do Terezína 23. března 1942 a jeho označení bylo Ad. V Terezíně pan Pollak zemřel ve věku 73 let několik měsíců po svém příjezdu do tábora dne 22. srpna 1942.

V databázi obětí na portálu holocaust.cz jsme našli oznámení o úmrtí pana Pollaka v ghettu Terezín. Příčinou úmrtí byly podle lékaře Dr. Löwita souchotiny.

Zpráva byla zaslána synovci pana Pollaka Karlu Stassnemu a jeho sestře paní Karolíně Stassné, rozené Pollakové. Oba tou dobou pobývali také v ghettu Terezín.

Text: G.Matýsková ,J. Šiška

Židovský občan Modřic Wilhelm Pollak

Odjel z Brna do Terezína transportem Ad dne 23. března 1942. Celková bilance transportu byla: 953 osob zahynulo, 46 osob bylo osvobozeno, 1 osud neznám.

Složení transportu:

Většina zařazených osob pocházela z Brna. 5 osob pocházelo z Kohoutovic (dnes jedna z městských částí Brna), 1osoba pocházela z Moravské Ostravy a 1 osoba z Rakvic. Do transportu bylo zařazeno také 30 osob z brněnského židovského starobince na Mlýnské ulici, u něhož předpokládáme, že se v něm nacházel i náš pan W. Pollak, kterému bylo v té době 73 let.

Věková struktura transportu:

0-5 let	19 dětí	-
6-15 let	40 dětí	4 osvobozeny
16-25 let	45 osob	7 osvobozeno
26-35 let	65 osob	7 osvobozeno
36-45 let	137 osob	9 osvobozeno
46-55 let	134 osob	5 osvobozeno
56-65 let	157 osob	5 osvobozeno
66-75 let	229 osob (mezi nimi i pan Pollak, který v Terezíně zemřel)	7 osvobozeno
76 – 85 let	106 osob	2 osvobozeny
85 let a více	21 osob	-

Zdroj: Zdroj: T.Klementová, Diplomová práce 2010, Poslední nástupišť. Brněnské transporty židů v letech 1941-1945, 106 str

Rodina Nassau z Modřic

Jednou z žijících židovských rodin v Modřicích byla i rodina Nassau. Otec Robert Nassau se narodil 5. října 1889 v Pohofelcích a pracoval jako zvěrolékař. Stal se o zvířata a dobytek místních sedláků, kteří si jeho práce velmi vážili. Se svou ženou Klárou, narozenou roku 1893 se nastěhoval do Modřic v roce 1932. Společně vychovávali dceru Evu, které v té době bylo osm let.

Na rodinu si vzpomíná i pán Kerl. Při rozhovoru s ním, jsme se nemohli nezeptat na Evu. „Eva byla velice pilná a nadaná žačka, navštěvovala židovskou školu v Brně, do které chodila velice ráda“. Pan Kerl si také vzpomněl, že Evu vidával v létě u rybníku Primal koupat se s ostatními děvčaty. Prý to byla velmi pěkná holka. Po událostech z března 1939 se situace v Modřicích zhoršila, protože většinové německé obyvatelstvo se k Židům začalo chovat nepřátelsky. Proto se rodina odhlásila z německých Modřic, a to 29. srpna 1939 a přihlásili se k pobytu do nedalekých českých Chřic.

Pokračování str. 2

ZPRÁVA O KONCENTRAČNÍCH TÁBORECH

První koncentrační tábor Dachau vznikl v r. 1933. K nejhrošším vyhlazovacím táborem patřil tábor Osvětim.

Osvětim

Osvětim (německy Auschwitz) je městečko v jižním Polsku. Na rozkaz Heinricha Himmlera ze 27.dubna 1940 zde byl v bývalých kasárnách polské armády založen koncentrační tábor (později vyhlazovací). Velitelem tábora byl jmenován Rudolf Höss. Na vybudování tábora se podíleli vězni z koncentračního tábora v Dachau. 19. června 1940 začalo vysídlování polského obyvatelstva z okolí tábora. Vznikl tak prostor o rozloze asi 40 čtverečních kilometrů, jež se během pár let rozrůstal. Nakonec vznikly 3 hlavní tábory a kolem 40ti podtáborů. Prvními vězni byli také především Poláci, v březnu 1941 jich zde bylo skoro 11 000. Tábor byl určen převážně mužským vězňům. V letech 1941-1942 pak sovětským válečným zajatcům,

pro které byl v rámci tábora vytvořen speciální sektor. S těmito lidmi bylo nakládáno obzvláště krutě, během pár měsíců zůstala z 10 000 vál. zajatců živou ani ne desatina. Tento „zbytek“ pak byl přemístěn do právě vznikajícího tábora u vesnice Březinka (něm. Birkenau). Po tomto přesunu byl v Auschwitz I zřízen ženský tábor, který byl od toho mužského oddělen vysokou zdí. I ženy byly ale v srpnu 1942 přemístěny do tábora Birkenau, takže takto izolovaný tábor (tvořený bloky 1-10) byl opět přidružen ke zbytku areálu.

Zjistili jsme, že první plynová komora byla zřízena v Osvětimi. V září 1941 byly zde vyzkoušené smrtící látky cyklonu B. Později byly v Březince postaveny čtyři velké plynové komory, kde mohlo být denně zavražděno kolem šesti tisíc lidí. Plynové komory vypadaly jako sprchy, tudíž si lidé mysleli, že jde o desinfekční opatření, odkud mohli být posláni do práce v táboře. Po příjezdu transportu na rampu v Březince se konala tzv. selekce, kde důstojníci SS rozhodovali o tom, koho vezmou na práci a koho pošlou do plynových komor. Tábor byl osvobozen 27. ledna 1945 Rudou armádou a teprve po osvobození tohoto vyhlazovacího tábora se veřejnost dozvěděla o krutostech nacistického režimu. **Zde také položili svůj život židovští občané z Modřic, celá rodina Nassau.**

Text: M.Sixtová, A.Hungrová

Zdroje: <http://www.holocaust.cz/c22/history/camps/auschwitz>, http://www.holocaust.cz/c22/history/events/liberation_auschwitz, [http://www.osvetim-auschwitz.estrancky.cz/](http://holocaust.cz/c22/history/camps/camps)